

quasi in fugam vertitur, dum ipsa caro bene jejunando castigatur (Ubi sup.). Jamvero heu! quam pauci carnis suae motus comprimere et circumcidere satagunt! gulae, luxuriae et aliis corporis voluptatibus indulgent multi; pauci vero carnem suam circumcidere et crucifigere volunt. O homo, si Christi esse discipulus et regnum aeternum adipisci cupias, *post concupiscentias tuas non eas* (Eccli. 18, 30). Dura quidem est corporis mortificatio; durius erit paradiso in aeternum privari, et cum voluptuosus in inferno cruciari. Durum tibi est carnis illecebras frangere, creaturam quam diligis, abrenunciare, frenare gulam et carnis mortificationi vacare; o quam durius erit, igne tartareo torreri! Formidandum hunc ignem, omnesque inferni cruciatus crebro mente revolve et facile omnibus illicitis valedices delicias, ut carnis mortificationem sedulo secteris. *O utinam*, inquebat Sanctus Gryostomus, *in prandiis, et coenis, et balneis, imo et ubique de gehenna disputatum esset!* (Hom. 31 in ep. ad Rom.). O utinam cujuslibet hominis menti firmiter infixam et exarata esset gehennae cogitatio! Certo enim certus est, quod qui gehennae supplicia saepe et serio meditaretur, omne mortificationis genus facile ampleteretur. Gehennam ergo cogita, ut mortificationi adhaereas, et ut aeternam beatitudinem obtineas. *Amen.*

IN FESTO EPIPHANIAE.

CONCIO PRIMA.

Vidimus stellam ejus in Oriente et venimus adorare eum
(Math. 2).

Magna cum laetitia sacrum hunc diem sancta celebrat Ecclesia, quia in eo admirabilis Dei humanitatis manifestatio facta est. Paucissimis ab hinc diebus pro nobis homo fieri et nasci voluit; hodie vero vota votis accumulans, et gaudia gaudiis multiplicans, sese regibus orientalibus manifestavit: quod quidem maximum et singulare Dei erga nos extat beneficium, quia sicut parum prodesset homini, qui in fundo suo thesaurum haberet absconditum, si quonam loco lateret, ipse nesciret: *sapientia absconsa, et thesaurus incisus, quae utilitas in utrisque?* (Eccli. 10). Ita et parum nobis profuisset, Christum qui thesaurus est inestimabilis, in hoc mundo nasci, si nobis ignotus mansisset. Apparuit ergo hodie gratia et benignitas Salvatoris nostri: haec die se Gentilibus manifestare cepit; et ideo cum haec sit dies Epiphaniae, seu apparitionis, quid in ea apparuerit, congruum est ut inquiramus: *quoniam apparitionem hanc esse diximus, quid in ea appareat, dignum est, ut quaeramus* (S. Bern. ser. 3 de Epiph.). Verum est, quod mirabilia omnia, quae in hoc die emicant, investigare foret impossibile; aliqua tantum ex multis seligemus, ut sanctos reges debito honore prosequamur et ut Regis regum Christi Domini gloriam propagemus. *Ave.*

Reges Magos mente intueor in Oriente; in urbe Jerosolyma et in spelunca Bethlehemitica eos considero; *in Oriente*, unde proficiscuntur; *in urbe Jerosolyma*, qua transeunt; et *in spelunca Bethlehemitica*, in qua Christum inveniunt. Hi reges

in Oriente stellam videntes Christum agnoverunt; in urbe Jerosolyma coram Herode Christum prædicaverunt; in spelunca Bethlehemitica Christum puerum et pauperem ut Regem et Deum adoraverunt. Unde sanctos illos reges nunc proponam ut viros sapientissimos, qui Christum agnoscunt, ut concionatores zelantissimos, qui Christum prædicant, et ut principes religiosissimos, qui Christum honorant. Sancti hi reges 1. Christum agnoscunt in Oriente, unde proficiuntur; 2. Christum prædicant in urbe Jerosolyma, qua transeunt; 3. Christum honorant in spelunca Bethlehemitica, in quam ingrediuntur. Christum agnoscunt, Christum prædicant, Christum honorant; en tria hujus concionis puncta.

I PARS.

Reges Magi Christum agnoscunt in Oriente, unde proficiuntur.

Reges orientales, qui hodie Christum adoraverunt, dicuntur *Magi* a scientiæ magnitudine non a magica arte, prout cum aliis multis opinatur S. Bernardinus; quos enim, inquit, Græci philosophos, scribas Judæi et Latini magistros, *magos* Persæ appellant. Hi autem reges Magi in regione sua, quæ respectu civitatis Jerusalem orientalis erat, stellam novam viderunt, quæ ab aliis differebat *in situ*, quia non erat fixa in firmamento, sed terræ proxima; *in fulgore*, quia lucebat de die, quod non aliæ; *in motu*, quia reliquæ circulariter in celo, ista recte versus Jerosolymam movebatur; ista tandem ceteris erat dissimilis *in fine*; nam aliæ creatæ sunt ad mundi ornatum, ad distinctionem temporum et ad influendum in hæc inferiora; ista vero ad hoc solum facta est, ut Christum natum regibus manifestaret. Sicut enim Christus ipsa nativitatæ suæ nocte angelos misit, qui pastoribus ipsum natum esse nunciaret; ita eadem nocte novam hanc formavit stellam, ut regibus ipsum natum esse declararet: *hæc stella creata est de novo, ut*

novum hominem regibus nunciaret (Hug. Car. in c.2 Matth.). Quod, quam verum sit, ipsa regum verba demonstrant: *vidimus, inquit, stellam ejus in oriente*. Cur enim hanc stellam, quam viderunt Magi, specialiter Christi stellam vocant; *Stellam ejus?* Nonne omnes ad ipsum attinent stellæ? Nonne eas omnes ipse creavit? Haud dubie ipse est solis, lunæ et omnium stellarum creator; procul dubio ipsius sunt non tantum omnes stellæ, verum et omnes creaturæ, cur ergo hanc specialiter Christi stellam esse dicunt Magi? Hoc dicunt, inquit Hugo cardinalis, *quasi per appropriationem, quia etsi ceteræ stellæ ab ipso creatæ sint a mundi principio, hæc specialiter creata et deputata est ad nativitatæ ejus ostensionem*. Eandem rationem adducit S. Maximus, dicens, quod quamvis omnia sidera quæ scintillant in celo, Christi sint, hæc tamen specialiter vocatur stella *ejus*, quia a Christo efformata ut seipsum regibus manifestaret. *Bene ejus dicitur stella; quia quamvis omnes ab eodem creatæ stelle ipsius sint, hæc tamen proprie Christi erat, quæ specialiter ejus nunciabat adventum* (ho. 4 de *Epiph.*). Hoc autem munere præclarissime perfuncta est hæc stella; Christum natum ipsa perfectissime demonstravit, quia cum eam viderunt Magi, protinus Christum, qui per stellam significabatur, agnoverunt; erant simul videntes et intelligentes, ut ait Eusebius Emissenus; stellam videbant et Messiam, qui per stellam significabatur, agnoscebant: *quid est enim, videntes stellam, nisi videntes et intelligentes quod significabatur per stellam?* (ser. de *Epiph.*). Stellam viderunt Magi et Christum agnoverunt. Unde dicitur, quod stellam videntes, *gavisus sunt gaudio magno*; gavisus sunt enim, non tam ex eo quod stellam, quasi quid astronomicum viderint, quam ex eo quod, ut subdit Eusebius Emissenus, *visa stella, quidquid per eam significabatur, mox intelligerent* (Ubi sup.). Nec dubium est, inquit S. Augustinus, quin Christum noverint Magi, cum eum tam sollicitè quæsierint et tam ardentè videre optaverint: *nunquam hunc tanta devotio requirerent, tanto pietatis affectu desiderarent, nisi eum agnoscerent* (ser. 3 *Epiph.*). Voluntas non fertur in incogni-

tum; non amat, non desiderat, nec inquirat quod non cognoscit; ideo cum Magi Christum Judeorum Regem recens natum quæsierint et videre optaverint, illum sine dubio agnoverunt. Reges Magi *stellam videbant, stellam habebant*, inquit S. Bernardinus (serm. de Epiph.); hi stellam videbant exterius fulgentem et stellam habebant intus in cordibus suis lucentem, eosque illuminantem. Ipsi, cum perfectissimi essent astrologi stellam videntes, eam quid magnum et mirabile portendere judicaverunt; quid autem præcise exterior illa stella significaret et prænunciaret, stella interna, seu revelatio divina iis aperuit et manifestavit. Stella externa quam intuebantur Magi, erat Dei ministra, et *tamquam lingua cælorum*, qua quidem erudiebantur, haud tamen ita perfecte, ut alia non egerent stella seu illustratione et revelatione divina, qua quid per externam significaretur, clarius et perfectius agnoscerent; Deus autem, simul cum externa internam hanc ad eos misit stellam, qua Christum Judææ et totius mundi Regem natum esse perfectissime norunt. *Alia stella*, inquit S. Augustinus, *nimirum revelatione indicatum est divinitus, quod luce externi sideris tacite signabatur*. Deus, cujus providentia suaviter omnia disponit, Magos erudit per signa illis familiaria; cumque astrorum contemplationi incumbere, eos per stellas ad sui agnitionem adduxit: *Magos astrologos*, inquit Theophylactus, *per stella voluit edocere, tamquam per rem eximiam ipsi familiarem* (in 2 Matt.). Doctor Angelicus (3 p. q. 36, art. 5) ait, « quod sicut manifestatio syllogistica fit per ea quæ sunt magis ei nota, cui est aliquid manifestandum, ita manifestatio, quæ fit per signa, debet fieri per ea quæ sunt familiaria eis, quibus manifestantur ». Cum itaque regibus Magis familiarissimum esset stellas contemplari, eos Christus per stellas erudit et ad sui agnitionem adduxit: *quoniam*, ut subdit Theophylactus, *astrologi Magi erant, propterea Dominus familiari signo eos adduxit*. Nec unam ad eos misit stellam; misit unam externam, internam aliam et per utranque hanc stellam ita Christum natum esse agnoverunt, ut gavisi sint gaudio magno, eumque sollicite et ferventer quæsierint. Mira-

mini Dei providentiam, qui illius stellæ fulgore Magos illuminat. Miramini, quod tam prompte et tam perspicue Magi Christum cognoscant, ut gaudentes eum inquirant; ac itidem obstupescite videntes, quod Christus non unicam, at innumera multis peccatoribus mittat stellas, seu gratias eos intus illustrantes et tamen nondum perfecte illum norunt. Creaturæ insensibiles eum agnoverunt: « mare eum cognovit, quia sub plantis ejus se calcabile præbuit; terra cognovit, quia eo moriente contremuit; sol cognovit, quia lucis suæ radios abscondit; saxa et parietes cognoverunt, quia tempore mortis ejus scissa sunt; infernus agnovit, quia hos, quos tenebat mortuos, reddidit; et tamen eum, quem insensibilia elementa noverunt, multi peccatores agnoscere nolunt (S. Greg. hom. 10 in Ev.) »; de Judæis non loquor, verum de ipsis catholicis, inter quos multi suis ita excæcantur sceleribus, ut Christum non agnoscant. Non eum agnoscunt ut Deum, cum non eum ut Deum et Dominum suum venerentur. Non agnoscunt illum ut infinite justum, cum ejus judicia et supplicia non timeant. Non illum agnoscunt, ut summe bonum, cum de ejus bonitate et misericordia desperent. Plerique peccatorum sunt similes divo Paulo, qui antequam ab Anania sanaretur, *apertis oculis nihil videbat* (Act. 9, 8); ipsi enim apertos habent oculos ad videndum temporalia; ea jucunde vident, ea admirantur; apertis oculis spiritualia non vident et Christum non agnoscunt. O peccator agnosce Deum tuum et factorem tuum ad instar regum orientalium, qui Christum agnoverunt in Judæa, ac etiam Christum prædicaverunt in urbe Jerosolyma.

II PARS.

Reges Magi Christum prædicant in urbe Jerosolyma, qua transeunt.

Postquam Magi novam stellam, novo situ, novo cursu, nova materia, novo motu, novoque lumine circumfulgentem vide-

runt, itineri se commiserunt et versus Jerosolyman pergentes, eadem eos antecedeat stella, quæ per noctem, veluti olim ignea columna Israelitas, eos illuminabat. Unde sicut cum columna sistebat, populus Dei itidem quiescebat; cumque illa incedeat, populus Dei etiam pergebat, ita regibus Magis contigit; nam quiescente stella ipsi sistebant et eunte ibant, donec ingressi Jerosolyman hi reges, qui antea gentiles erant et idololatræ, facti sunt prædicatores zelantissimi, qui in regia hac et totius Judææ metropolitæ civitate, in qua residebat Herodes rex, palam Christi nunciaverunt adventum. Nondum sciebant quo præcise in loco natus esset Christus et tamen ipsum natum prædicarunt. *Mira res*, inquit Hugo cardinalis, *hi peregrini nativitatem prædicant, etsi locum ignorant* (in cap. 2 Matt.). Postquam Magi urbem Jerosolyman ingressi sunt, stella quæ ducebat eos, delituit; antequam Jerosolyman ingrederentur, lucebat stella; postquam ex hac egressi sunt civitate, luxit iterum stella; cur ergo non luxit novum et mirabile illud sidus, dum reges Jerosolymsi permansere? Respondet sanctus Bernardinus, hoc contigisse, ut reges Magi Christi prædicarent adventum in præcipua hac Judææ civitate et deinde per universum regnum divulgaretur, ne quis hujus natalis inscium et ignarum se effingere posset: *disparuit stella Jerosolymsi propter Christum, ut nativitas ejus nunciaretur in regia civitate, ac per consequens Judæi Christum non recipientes, inexcusabiles haberentur* (serm. de Epiph.). Stella, quam viderant Magi, erat *lingua colorum*, inquit sanctus Augustinus; hæc erat lingua magnifica, quæ regibus Magis adventum Christi prædicaverat; hæc autem lingua siluit, hæc stella Jerosolymsi disparuit, ut ibi regibus Magis loquendi et Christi adventum prædicandi locum præberet. Ad pastores misit Angelum Deus, ad Magos stellam et ad Scribas legisque Doctores misit Magos, qui promissum Messiam regem jam natum esse nunciarent; siluit autem stella et Jerosolymsi disparuit, ut Magissuum adimplendi munus locum relinqueret. Quemadmodum principe, aut gravissimo quodam viro loqui volente, silentium indicitur, omnesque venerationis causa silent; ita ingredien-

tibus regibus Jerusalem, silet *lingua colorum*, abscondit se stella et hi reges tunc loquuntur, Christique nativitatem prædicant: *mira res! hi peregrini nativitatem prædicant, etsi locum ignorant*. Reges Magi in urbe Jerosolyma palam prædicaverunt, dicentes: *ubi est, qui natus est rex Judæorum?* (Matt. 2). Ecce eorum propositionem, quam eximio miraculo comprobarunt asserentes, hunc regem recens natum ad ipsos portentosam misisse stellam: *vidimus stellam ejus in Oriente et venimus adorare eum*. Ecce totam eorum prædicationem, quæ quidem brevis est, paucis tamen hisce verbis Christum venisse nunciant, Judæorumque negligentiam et duritiam arguunt, eo quod eum in ipsorum finibus natum non inviserint et ut regem non agnoverint. Advertite quæso, quomodo loquantur reges, eorum ponderate verba: *ubi est, inquit, qui natus est rex Judæorum?* His verbis non interrogant, an sit natus; eum esse natum pro certo ponunt et annunciant; imo, ut ait S. Petrus Chrysologus, Magi his verbis non interrogant, an Christus natus sit, potius veluti prædicatores zelantissimi Judæos increpant, quod Christo nato debita pietatis et æquitatis officia minime impenderit: *ubi est, qui natus est rex, non interrogant, inquit, sed insultant; non ignorant, sed negligentes arguunt, increpant desides, malos produunt, contumaces verberant, seruum Domino non occurrisse causantur* (ser. 156). Judæos interrogant Magi et seiscitantur ab eis, ubi sit qui natus est rex Judæorum, non ut ab eis discant quod jam per Deum noverant, verum ut illos arguant. Ubi est, qui natus est rex Judæorum? *hoc est dicere, inquit Chrysologus, cur rex Judæorum in præsepio jacet et non decumbit in templo? cur non fulget in purpura, sed squallet in pannis? cur latet in specu et manifestus in sanctuario non habetur? acceperunt jumenta in præsepe, quem in domo sua recipere vos spreverunt*. O mirabilem Magorum concionem! Non pauci concionatores subtilitatibus studiosius vacant, foscules verborum accurate inquirunt et suavem circumscriptionum periodorum harmoniam curiosius sectantur, ut placeant, non ut prosint; ut oblectent, non ut compungant; ut auditores non ad Dei

obsequium, sed ad sui admirationem pertrahant. Tales utique concionatores non elegit Christus; his enim, quos ad prædicandum misit, mandavit, ut despecto profano et comico idiomate, evangelica dicendi ratione uterentur; iis præcepit, ut nullis poeticis inventis, nugatricibus fabulis hisque similibus ad demulcendas aures et auditoribus blandiendum uterentur, et Evangelium suum simpliciter prædicarent: *predicæ Evangelium omni creature* (Marc. 16). Sic autem Evangelium prædicare debent concionatores, ut libere arguant et increpent peccatores, qui a salutis æternæ semitis deflectunt: *argue, obsecra, increpa in omni patientia et doctrina*. Et hoc modo prædicaverunt reges Magi; non adulterarunt verbum Dei, nec phaleratos adhibuerunt sermones, ut Herodi, Scribis et Phariseis placerent, a verbis aures eorum demulcentibus abstinuerunt; sancto succensi zelo Christum Judæorum regem venisse prædicarunt, necnon Judæos acriter objurgarunt, propterea quod eum ut regem et ut Deum suum nondum adoraverint: *negligentes arguunt, increpant desides, malos produunt, contumaces verberant, sercum Domino non occurrisse causantur*. O veros et vere zelantissimos prædicatores! quis non miretur reges illos idololatræ subito factos esse absolutissimos concionatores? est certe quod eos quisque admiretur et præcipue si altera prædicationis eorum circumstantia ponderetur, nempe quod ipsi ea fecerint, quæ facienda prædicarunt. Verus prædicator opere implere debet quæ ab aliis agenda esse docet: *bene et utiliter prædicatur, si id quod ore promitur, factis impleatur* (S. Cypr. de zel. et liv. 4); nonnulli tamen concionatores dicunt et non faciunt; quod dicunt verbis, negant factis; et sæpe dum alios honos efficere conantur, ipsi deteriores fiunt. Hos similes esse dicam horologio, quod alios regendo, continuis rotarum volutionibus deterioratur; vel etiam lyræ, cujus fides atteruntur, dum dulcem sonorum concentum auditoribus emittit. Hujusmodi concionatores non extitere reges orientales, ipsi enim dixerunt et fecerunt; facta eorum verbis fuere consona; et cum Judæis Christum regem natum esse prædicarunt, se quidem ad eum adorandum venisse declara-

runt: *vidimus stellam ejus et venimus adorare eum* (Matth. 2). Non dixerunt Judæis: rex vester natus est, adoraturi eum quærite, nos autem illum adorare nolumus; non sic locuti sunt, postquam Christum venisse annunciarunt, statim se ad illum adorandum venisse asseruerunt, viam ad illum inquirendum inierunt; imo, inquit Chrysostomus, ita illius amore exarserunt, ut pro eo sanguinem fundere parati essent: *adhuc non viderant Christum et jam parati erant mori pro eo* (Imperf. ho. 2). O pereximios concionatores! simulque o pessimos eorum auditores! Verum est, Herodem, omnesque Jerosolymarum incolas turbatos esse, cum regum concionem audiere: *audiens autem Herodes rex, turbatus est et omnis Jerosolyma cum illo* (Matt. 2). Hi turbati sunt, non conversi; turbati sunt, neque ideo Christum quæsierunt et adoraverunt. Ecce quod plerisque accidit auditoribus; clamat prædicator et hi conturbantur, arguit ille et hi commoventur; de formidandis Dei judiciis, vel de sempiternis inferni suppliciis ille loquitur et hi contremiscunt: *conturbati sunt, commoti sunt, tremor apprehendit eos* (Ps. 47, 7); hi commoventur et trepidant, non tamen convertuntur. O fratres, quid vobis audiisse concionatores et tremuisse proderit, si valedicentes peccatis ad Deum non convertamini? Nihil equidem, quia *non auditores legis justi sunt apud Deum, sed factores* (Rom. 2). Non salvaberis, o peccator, quia audivisti concionatorem contra vitium illud, quo ligaris, declamantem; justificaberis et salvaberis, si vitia et peccata, quibus gravaris, per salutarem penitentiam extirpaveris. Igitur o fratres, ne imitemini Judæos, qui reges audierunt et conversi non sunt; sic concionatores audite, ut quæ dicunt faciatis: *quæ dicunt vobis facite*. Postquam vero reges Magos contemplantii sumus in urbe Jerosolyma Christum prædicantes, *demiremur eos in spelunca Bethlehemitica Christum honorantes*.

III PARS.

Reges Magi Christum honorant in spelunca Bethlehemitica, in quam ingrediuntur.

Regina Saba ab ultimis terræ finibus venerat, non ut Salomonem adoraret, potius ut ejus sapientiam audiret: *illa loquentem hominem non adorare venerat, sed audire*, inquit S. Augustinus; reges vero Magi sua derelinquunt regna, ad alienas transmigrant provincias et ad Christum veniunt, non ut eum loquentem audiant, verum ut illum venerentur: *vidimus*, inquit, *stellam ejus et venimus adorare eum*. Venerunt, ut illum adorarent et revera illum adoraverunt; completa enim sua prædicatione, ex urbe Hierosolyma egressi et præeunte stella, transierunt usque Bethlehem: ubi Christum in spelunca invenerunt *et procedentes adoraverunt eum* (Math. 2). Non solum adoraverunt eum externa quadam corporis reverentia, sed, ut ait Hugo cardinalis, *adoraverunt eum tam corpore, quam mente*. In quo, ut adnotat Rupertus Abbas, pastoribus urbaniores extitere reges Magi: *pastores*, inquit, *non adeo docti, sive eruditi fuerunt, ut procedentes adorarent, aut munera offerrent, sed tantummodo cognoverunt de verbo, quod dictum erat de puero hoc et reversi sunt glorificantes Deum. Reges vero Magi, ut Christo honorem impenderent, procedentes adoraverunt eum et apertis thesauris suis obtulerunt ei munera, aurum, thus et myrrham* (in Matt. 2, 31). Quicumque olim reges Parthos salutari adibant, munera deferebant, ut eos simul corporis habitu et munerum oblatione venerentur: *reges Parthos non potest quisque salutare sine munere*, inquit Seneca (ep. 17). Eandem consuetudinem lege firmatam et apud Persas observatam esse, refert Cælius, dicens: *lege apud Persas sancitum est, servatum quoque pertinacissime, ut regem unusquisque muneribus, que honoraria dicuntur, salutatum eat* (lib. 12,

cap. 6); et hanc omnium regnorum antiquitus consuetudinem fuisse dicit Haymo: *vetus consuetudo fuit, ut nullus intraret ad regem sine muneribus* (in cap. 2 Matth.). Hunc morem servaverunt reges Magi, qui Christum regum Regem honoraverunt non solum procedentes, verum et pretiosa munera offerentes, quæ quidem munera honoraria fuerunt, cum ei aurum, thus et myrrham obtulerint; per aurum enim ut regem, per myrrham ut hominem et per thus ut Deum illum venerati sunt; *aurum, thus, myrrham regique, hominique, Deoque dona ferunt* (Iuvencus). Deus ab hominibus honorari appetit; *si ergo*, inquit, *pater ego sum, ubi est honor meus?* (Mal. 1) Quomodo autem Deus honorari debeat docet Sapiens: *honora Dominum de tua substantia* (Prov. 3). Quæ Salomonis verba sic exponit Hugo cardinalis: *honora Dominum de tua substantia*, id est, *de te ipso*; vel *honora Dominum de tua substantia*, id est, *de tuis rebus, non de alienis*. Hic est duplex modus honorandi Deum de nostra substantia et utroque hoc modo Christum venerantur reges Magi; illum honorant de sua substantia, seu de seipsis, quia *procedentes adoraverunt eum*. Illum etiam honorant de sua substantia, seu de rebus suis, quia ei offerunt aurum, thus et myrrham: *aurum regi, thus Deo, myrrham mortali*, inquit Hugo cardinalis; et ut loquitur sanctus Augustinus, *aurum solvitur quasi regi magno, thus immolatur ut Deo, myrrha præbetur quasi pro salute omnium qui morituri sunt* (ser. de Epiph.). Non solum ait, reges hæc ei obtulisse dona, sed solvisse et immolasse: *solvitur, immolatur*; quia Christum puerum ita reveriti sunt, ut coram illo prociderint, eique, quasi vectigales et stipendiarii, aurum solverint; necnon quasi sacrificuli ei, ut Deo, thura immolaverint. O rem omnibus sæculis admirabilem! Reges Magi regem Judæorum sollicite quæsierant et nunc puerulum, in quo nihil regium oculis corporeis cernunt, ut regem venerantur; non enim in regia habitat Christus, sed in spelunca; non in prædive decumbit cubili, sed in presepio; magna ille militum non stipatur caterva; principibus, magnatibus et aliis aulicis non circumcingitur; nullum sceptrum, nullum diadema, nullaque

alia regie majestatis insignia apparent; eum tamen ut regem et ut Deum venerantur Magi, quia fidei oculis hoc intuentur, quod corporeis videre nequibant: *videte quam oculata sit fides*, inquit Bernardinus; *quam lynceos oculos habeat, diligentius considerate*. Oculatissima quidem horum regum fuit fides, qua Christum puerum, ut regem et ut Deum ita perfecte cognoverunt, ut eo viso protinus ad ejus pedes se prostraverint, eique pretiosa munera obtulerint: *proidentes adoraverunt eum, et obtulerunt ei munera, aurum, thus et myrrham*. O utinam æque oculata ac religiosa esset christianorum hujuscæ ævi fides! E contra prohi dolor! hujus temporis christiani coram Christo in sanctissimo Eucharistiæ sacramento remanente adorantes non prociidunt, imo sæpe stant recti, sæpe vana et inutilia coram illo impudenter garrunt; ac effrontes nonnunquam sacrilego jocantur et scurrantur. Heu! nonne idem Christus, qui a Magis adoratus est in præsepio, nunc in sanctissimo residet Sacramento? Nonne idem illic et hic ei debetur honos? Nonne in utroque loco summa ei exhibenda est reverentia? Cur ergo, o fratres, non eum in Ecclesia adorantes colitis? Cur simul cum regibus Magis illum prociidentes non adoratis? Hi reges christianæ religionis erant candidati, qui vix ab idololatria desciverant et tamen Christum infantem in cunis adhuc vagientem, ut regem et ut Deum suum adorarunt; cur ergo vos, qui a primis vitæ vestræ diebus Christo domen dedistis, pari honore et simili cura reverentiam non exhibetis? Si sic Christum honorarunt inimici ejus, qui se convertunt; cur vos, qui ejus amicos esse profitemini, similem ei honorem non impenditis? Insuper Magorum exemplo honorandus est Christus etiam muneribus. Hic est Deus noster, coram quo vacui apparere non debemus: *non apparebis in conspectu meo vacuus* (Exod. 23); plerique tamen hominum vacui sunt et tenaces respectu Christi; ita quod ei in templo vel in persona pauperum vix aliquid offerant. Christo, a quo omnia habemus, omnia nostra consecrare oporteret; dum vero nil Christo, omnia concupiscentiæ offerunt multi. *Satius est*, inquit abbas Guericus, *Christo offerre, quam sanguisugæ, id est, con-*

cupiscentiæ, cujus duæ filie voluptas et vanitas non dant requiem die ac nocte, dicentes: affer, affer (s. 3 Epiph.). Non ergo vanitati et voluptati, quæ sunt filia concupiscentiæ, verum Christo qui est filius Mariæ et a quo bona cuncta procedunt, vestra offeratis. Et præcipue ei offerte aurum, thus et myrrham, *aurum dilectionis, thus devotionis et myrrham contritionis*, ut ait divus Bonaventura (serm. de Epiph.). Hæc ei quisque offerre potest et debet. Vel, ut ait sanctus Gregorius, *aurum offerimus, si sapientiæ lumine splendemus; thus, si orationis studio redolemus; myrrham, si carnis vitia mortificamus* (hom. 10). Hæc munera Christo offeramus et ipse gratiæ suæ donis ditabit nos in hoc mundo et æternam beatitudinem dabit in paradiso. Amen.

CONCIO SECUNDA.

Ubi est, qui natus est rex Judæorum? (Matthæi 2).

Christum inter et ceteros reges illud præter alia inest discrimen, quod hi, quamvis ad hoc nati ut sint reges, non tamen ex visceribus matrum prodeunt reges, non regio redimiti diademate nascuntur; ut reliqui homines in lucem veniunt, regiamque dignitatem armis, electione, aut hereditate assequuntur. Christus autem prius rex erat, quam natus et verè natus est rex: *ubi est, qui natus est rex?* Nec quomodolibet rex natus est Christus, sed *Rex regum et Dominus dominantium*, qui omnes alios reges longe antecessit: *primogenitum ponam illum excelsum præ regibus terræ* (Ps. 88, 28). Regiam suam dignitatem hac die specialiter manifestat Christus, qui ut rex agnoscitur, ut rex quaritur et ut rex honoratur: *ubi est, qui natus est rex Judæorum?* vi-

dimis stellam ejus in Oriente et venimus adorare eum. Contemplemur hunc regem in cunis gloriose triumphantem, ejusque triumphos demiremur. *Ave.*

Reges Magi in Christum credunt, ad Christum vadunt et Christum adorant; apparet iis stella in Oriente et ea visa in Christum credunt; antecedit illos stella et ipsi eam sequuntur, ut ad Christum vadant; stella tandem illos ducit in Bethlehem, ubi Christumveniunt et procidentes adorant: *et procidentes adoraverunt eum.* Ne reges Magi in Christum crederent, illorum prohibebat religio, cum essent idololatræ et falsorum deorum cultores (1): ne stellam sequerentur et e regnorum suorum finibus egrederentur, ut ad Christum vaderent, mundi obstabat sapientia; et ne coram Christo puero in stabulo degente prociderent, majestas regia suadebat. Hodie gloriosissime triumphat Christus de idololatria, de mundi sapientia et de majestate regia: 1. triumphat Christus de idololatria, quia reges Magi in ipsum credunt; 2. triumphat Christus de mundi sapientia, quia reges Magi ad ipsum vadunt; 3. triumphat Christus de regia majestate, quia reges Magi coram illo procident.

(1) Non certo constat idololatræ fuisse magos; et quamvis in ipsis magna habeatur ostensio virtutis Christi, qui eos a regione longinqua non tam propter distantiam loci, quam propter discrepantiam morum ad sui agnitionem et fidem vocavit, non tamen videtur absolum asserere gratiam actualem ipsis longe antea collatam fuisse et aliquantulum prædispositis ad tantum munus, nempe præcedendi omnes gentes in adoratione Christi; quæ gratia prædisponens non alia profecto fuisse videtur, quam lumen ad agnosendum impietatem et vanitatem cultus idolatriæ, juxta illud S. Augustini, «initium operum bonorum est confessio operum malorum». Quod etiam videre est in pluribus aliis ad fidem mirabiliter conversis, in quibus non indubia præcesse signa gratiæ eos preparantis: ex. gr. in Cornelio Centurione, in Eunuche reginæ Candacis.

I PARS.

Triumphat Christus de idololatria, quia reges Magi in ipsum credunt.

A tempore quo protoparentes nostri in Oriente peccaverunt, omnia alia fere peccata in Orientali regione habuere radicem. Ibi in primis initium sumpsit invidia, ex qua protinus fratrum ortum est homicidium, ut in Genesio libro (4) legimus. Ibi superbia et iniqua dominandi libido in Nemrod initium duxit, de quo eodem libro (10) dicitur: *ipse cepit potens esse in terra*; seu, ut explicat Glossa, *cepit esse fortis et tyrannus*. Ibi etiam primum viguit luxuria in Lot, qui cum duabus suis filiabus concubuit (1). Ibi bigamia in Lamech, ibique nonnulla alia vitia principium habuere et præcipue idololatria, quæ ab orientali plaga suam traxit originem. Ninus enim, ut refert author historiæ scholasticæ, patris sui Beli vita functi, qui rex fuerat Babylonæ, effigiem fieri curavit, cui tantam reverentiam exhibuit, ut omnibus reis ad illam confugientibus liberentur parceret. Unde regni hujus incolæ Beli statuæ divinos honores impendere cœperunt; indeque factum est, ut plurimi similiter parentibus et amicis suis defunctis imagines dedicarint et sic ab hac prava radice, seu a Beli statuæ totum fere per orbem idololatria propagata est. Christus ergo, qui in hunc mundum venit, ut omnia penitus vitia et præsertim idololatriam depelleret, ab illa mundi parte, in qua suam sumpserat originem, triumphos suos initiavit; ibi triumphavit de idola-

(1) Advertendum tamen neque Lot culpabiliter deliquisse, quod somno correptus patravit; neque ejus filias ex mera libidine ad tantum facinus adductas, verum ex desiderio prolis, quo per ea tempora omnes tenebantur; adeo ut nil magis videretur quisque horrere, quam absque liberis decedere: ex quo minuitur earum delictum, non tollitur, cum de re agatur a qua summo opere natura abhorret.

tria in persona regum, quos ab idolorum cultu avocavit et ad veram fidem convertit: *quia in Oriente orta est multiplicitas vitiorum*, inquit Damascenus, *ideo veniens in carne Verbum, voluit mundare illam partem novi sideris influentia; ut ubi coeperat macula, ibi inciperet sanctificatio, et ubi radicem jecerat idololatria, ibi fides inciperet pullulare* (l. 4, c. 4). Hunc Christi de idololatriæ triumphum prædixit Isaias his verbis: *antequam sciat puer vocare patrem suum et matrem suam, auferetur fortitudo Damasci et spolia Samariae* (8, 4). Quis enim est ille puer, qui adhuc balbutiens et antequam loquatur, gloriose triumphat, nisi Christus Dominus, qui antequam per humanam carnem verba proferret humana, vere abstulit spolia Samariae, seu idololatriæ, cum Magos ad fidem convertit: *Magi spolia sunt facti Samariae, seu idololatriæ, credentes videlicet in Christum* (Tert. *advers. Marc.* 3, 13). Reges Magos Samaritanos vocat Isaias, non quod vere Samaritani essent natione, sed quia Samaritani erant crimine; sicut enim Samaritani idololatriæ erant dediti, ita et reges Magi; unde hi reges ab idololatria cui addicti erant, vocantur Samaritani: *nec hoc novum Scripturis divinis*, inquit Tertullianus, *figurate uti translatione nominum ex comparatione criminum. Sic et Ægyptus nonnunquam totus orbis intelligitur superstitionis et maledictionis elogio; sic et Babylon apud Joannem Romanæ urbis figura est. Hoc itaque modo Magos Samaritanorum appellatione titulavit et despoliatos, quod habuerant, ut diximus, idololatriam* (*advers. Jud.* 9). Ecce Samaritanos quos spoliavit Christus; ecce reges de quibus triumphavit, cum eos ab idololatria abduxit, et ad veram fidem perduxit: *Magi spolia sunt facti Samariae, seu idololatriæ, credentes videlicet in Christum*. Galenus libro, cui titulus *an animal sit id quod in utero*, heroum proprium affirmat, a primis unguiculis virtutem grandioris ætatis præmonstrare. Nam, inquit, *nondum natus erat Pericles Olympius et jam Græcos omnes ob insomnium deterrebat. Alexander nondum natus jam Ammonii filius dicebatur et regni princeps*. De Hercule etiam

fertur, quod adhuc in pannis serpentem suffocaverit. Christus in cunabulis gloriosiora futurorum suorum triumphorum exhibuit testimonia; ex tunc se demones ab idolis et ab hoc mundo ejecturum esse testatus est; vix enim natus erat Christus, cum dæmonibus bellum indixit et tenebrarum potestates debellavit; tantoque gloriosior hæc extitit victoria, quanto ditior præda, quam de manibus eorum tulit, et quanto nobiliores sunt magi quos ipsis eripuit et ditioni suæ subdidit. Jamvero quibus, queso, armis hos tulit triumphos? non ense quidem, nec tormento bellico; verum mirabili unius stellæ testimonio: *sub testimonio indicis stellæ Magi spolia sunt facti Samariae, seu idololatriæ, credentes videlicet in Christum* (Tert. ubi sup.). Christus recens natus stellam Magis delegavit, quæ, cum esset lingua cælorum, sic eos suo modo allocuta est: natus est puer in Bethlehem, qui rex vester et Dens vester est; hunc colere debetis, non idola vestra, quæ oculos habent et non vident, aures habent et non audiunt: *stella dicere et clamare videbatur: Est puer, quem natum testor e caelo; hic est rex ille magnus, qui venit celesti imperio regnum sociare terrenum* (S. Max. hom. 4): his et aliis stellæ testimoniis, Deo iutus agente, ipsi idolis abrenunciaverunt et in Christum crediderunt, et sic unius stellæ testimonio de dæmone, de idololatria et de Magis Christus triumphavit; quapropter S. Ambrosius ait, Christum, mediante una stella, triumphales manipulos reportasse: *triumphales manipulos resuscitavit* (Ep. 35). Non unicum, at plures tulit manipulos, quia non Magos solum, etiam omnes homines ab idololatria revocavit. Verum quidem, reges Magos primos esse manipulos et prima spolia, quæ ab idololatria Christus abstulit: *isti sunt primitiæ Gentium, qui in Christum crediderunt*, inquit Rupertus Abbas (in Matt.). Hi sunt primi ex Gentilibus, qui idololatriæ abrenunciaverunt, non soli: quia mediantibus illis, aut saltem eorum exemplo, deinde ab omnibus mundi partibus expulsa est: *isti sunt primitiæ Gentium, qui in Christum crediderunt, et hi tres homines tribus partibus orbis Asiæ, Europæ, atque Africæ, fidei vel confessionis, atque adora-*

tionis exemplar existere meruerunt. Antequam in hunc mundum veniret Christus, omnes fere homines tetris idololatriæ tenebris obrolvebantur; prius per stellam Magos illuminavit, postea per Magos *de tenebris nos vocavit in admirabile lumen suum* (1 Pet. 2, 5). Antequam mundo nasceretur Christus, Gentiles ratione idololatriæ erant non populus Dei, sed populus dæmonis; mediantibus autem stella et Magis ab idololatria et a dæmonis potestate eos eripuit, ut eos populum suum faceret: *qui aliquando non populus, nunc autem populus Dei: qui non consecuti misericordiam, nunc autem misericordiam consecuti* (1 Pet. 2, 10). Christus tandem per stellam Magos ab idololatria revocavit et mediantibus Magis, ab omnibus mundi partibus idololatriam exturbavit: *et hi tres homines tribus partibus orbis, Asiae, Europæ, atque Africæ, fidei vel confessionis, atque adorationis exemplar esse meruerunt.* O quam gloriosa hæc Christi exiitit victoria, ex qua totius idololatriæ destructio manavit! Quam propterea miseri et maligni plerique hominum, qui destructa per Christum idololatria, nova sibi conficiunt idola! *quid est aliud pene omnis cætus christianorum, quam sentina vitiorum? quorum enim quemque non invenies aut ebriosum, aut helluonem, aut adulterum, aut fornicatorem, aut raptorem, aut ganeonem?* (Salvian. de gub. Dei, 3). Ecce tot fore idololatrias, quot cristianos, quorum idola non sunt statuæ aureæ vel argenteæ, at vitia quibus adhærent et peccata quæ perpetrant: *quotcumque vitia habemus, quotcumque peccata, tot recentes habemus deos. Iratus sum, ira mihi deus est; vidi mulierem et concupisci, libido mihi deus est: unusquisque enim quod cupit et veneratur, hoc illi deus est* (S. Hier. in Ps. 80). O pessima idola, cuncta quidem longe a vobis projicienda! *non erit in te Deus recens, neque adorabis Deum alienum* (Ps. 80). Avaritia, luxuria, ebrietas et alia vitia quibus indulgetis, sunt dii recentes, quos in cordibus vestris efformastis; auferte hos deos de medio vestri, non remaneant in vobis recentes illi dii, ne illis incensa adoleatis: imo satagite, ut Christus de hac vestra triumphet idololatria,

sicut de Magorum idololatria triumphavit; *in quibus triumphavit etiam de mundi sapientia.*

II PARS.

Triumphat Christus de mundi sapientia, quia reges Magi ad ipsum vadunt.

Antequam Christum visuri e suis regnis discederent Magi, gravis in corde illorum gratiam inter et mundi sapientiam orta est discrepatio, suadente mundi sapientia ne ad Christum irent; gratia vero eos ad Christum trahente, eosque intus invitante, ut Christum regem suum et Deum suum adorari quærent. Dicebat intus mundi sapientia, ad quid tam longum iter extra regnorum vestrorum fines hiberno tempore cum valetudinis et forte vitæ periculo susciperitis? Cur vos, reges, puerulum, qui forte rex non est, in locis remotissimis ut regem salutaturi quæreretis? Sæviet Herodes, ridebunt Pharisei, vobisque illudent populi, cum vos puerulum inquirentes videbunt; quærant et venerentur hunc puerum qui voluerint; vos autem honori, quieti et saluti vestræ consulentes, in palatiis vestris remanete; hic de bona vestra gaudete fortuna, ibique non de aliis honorandis, verum de debitis honoribus percipiendis cogitate. Hæc in corde Magorum argumentabatur mundi sapientia; Christi gratia, seu Christus per gratiam suam de mundana hac sapientia gloriose triumphavit: omnia namque ejus argumenta facillime solvit, regibusque Christum regem inquirendum esse ita suavit, ut superatis quibusque difficultatibus, absque ulla mora ad illum perrexerint: *non enim*, ut ait D. Bernardinus, *retardavit eos longitudo viarum, non difficultas temporum, non delicata teneritudo complexionum, non periculum personarum, quia fides inflammavit eos fidei fervor et extrinsecus luminis splendor, ac interna irradiatio et illustratio, ut nec uno temporis momento potuerint retardari* (Serm. de [Epiph.]).

O mirabilem Dei de mundi sapientia triumphum! Vocavit Deus Abraham, illicque e patria egressi imperavit, ut ad locum quem ipsi monstraturus erat, veniret: *egredere de terra tua et de cognatione tua et de domo patris tui, et veni in terram quam monstravero tibi* (Gen. 12). Durum quidem hoc erat præceptum, tum quia ab eo exigebat Deus, ut domum, parentes, amicos et quæcumque sibi chara relinqueret; tum quia locum ad quem iturus erat, non ei manifestavit. Quis dubitet mundi sapientiam huic præcepto reluctasse? Quis credat hanc sapientiam, quæ *inimica est Dei*, Abrahamo hujus præcepti observantiam non dissuasisse? Magna profecto in corde hujus patriarchæ gratiam inter et mundi sapientiam instituta est lis: gratia Abraham ad Deo parendum vocabat; mundi vero sapientia illum ab ejus præcepto adimplendo deterrebat; Dei tamen gratia, seu Deus per suam gratiam in hoc patriarcha de mundi sapientia triumphavit, quia hic Deo vocanti obtemperavit et quo illum vocavit Deus, libenter se contulit: *obediit in locum exire, quem accepturus erat in hereditatem et exiit nesciens quo iret* (ad Hebr. 11, 8). Ecce gloriosum Dei de mundi sapientia triumphum, de qua tamen gloriosius in regibus Magis triumphavit, quia Deo illos ad inquirendum Christum vocanti obedire nulla eis humana ratio suadebat: *quenam Magos ratio commovit? quenam etiam spes impulit prætorum, ut ad regem adorandum venirent, tam vasto præsertim a se terrarum spatio separatum?* (S. Chrys. in Matt.). Adnotat Cajetanus, sex Abrahamo Deum promississe præmia, ut ad eum exeuandum de terra sua alliceret; quæ quidem tot erant rationes, quibus ad Dei mandato obtemperandum moveri poterat. Sancto huic patriarchæ dixit Deus: *veni in terram quam monstravero tibi. Facianque te in gentem magnam et benedicam tibi et magnificabo nomen tuum, erisque benedictus. Benedicam benedicientibus tibi et maledicam maledicentibus tibi, atque in te benedicentur universæ cogitationes terre*. Ecce præmia, quæ Abrahamo pollicitus est Deus, quæ quidem graves erant rationes, necnon motiva urgentia, quibus sanctus hic patriarcha ad Deo obe-

diendum trahebatur. *Quenam vero Magos ratio commovit? quenam etiam spes impulit prætorum, ut ad regem adorandum venirent, tam vasto præsertim a se terrarum spatio separatum?* Nulla certe hoc eis humana suadebat ratio; quin contra innumeras mundi sapientia proferebat rationes, ut illos ab exeundo extra regna et ab inquirendo Christo averteret; Christus tamen per gratiam intus moventem et Magos trahentem, de mundi sapientia triumphavit: *Magos trahit per gratiam, quæ invitat, per lucem, quæ informat* (Laur. Just. p. 1 de ligno vit.); idcirco gloriosius Deus in regibus Magis, quam in Abrahamo, de mundi sapientia triumphavit. Cum Magi, qui astronomi erant, ipsis a Christo delegatam stellam viderunt, eam novam esse et prodigiosam, necnon magnam quid portendere agnovissent; externæ autem huic stellæ internam aliam superaddidit Christus, quæ quid externa significaret, manifestavit et quæ in Magorum cordibus fortiter operata est, ut illos ad Christum inquirendum alliceret: *agente stella in cordibus eorum* (S. Leo). In cujuslibet horum principum corde agebant Christi gratia et mundi sapientia; in eorum corde, sicut olim in ventre matris Jacob et Esau, decertabant; oppositarum rationum inter eas initum est certamen instante semper mundi sapientia, ut reges a tam longo, tamque difficili itinere suscipiendo averteret; ac de ea gloriosissime triumphavit Deus per gratiam suam, quia Magi superatis omnibus mundanæ sapientiæ ratioeinis, Christum prompte, solite et generose quæsierunt. *Prompte* quidem, quia ubi primum stellam viderunt, continuo vocanti Deo obtemperantes, in viam se dederunt: *vidimus, ajunt, stellam ejus et venimus* (Matth. 2): ibi enim inter videre et venire nihil est medium. *Solicite* etiam Christum quæsierunt, quia festinanter incesserunt, ab omnibus sibi obviis inquirentes, ubi esset Christus: *ubi est, qui natus est rex Judæorum?* Christum tandem *animose* quæsierunt, quia Jerosolyma transierunt, ibique coram Herode Christum regem Judæorum vocare non timuerunt: *dum considerabant regem futurum, non timebant regem præsentem* (Imperf. hom. 2). O gloriosum Christi recens nati de mundi sapientia triumphum!

et oh utinam ita de omnium hominum cordibus triumpharet! De regibus Magis triumphavit Christus, quia derelictis propriis, ad eum ierunt. O quam pauci hos reges imitantur? quam pauci de terra sua exeunt, ut ad Christum vadant? ut enim ait Doctor Seraphicus, *ecce reges seculares regni negotia intermittunt et Deum quaerunt, quem tamen multi etiam literati et religiosi negligunt* (serm. 2 Epiph). Stellas vocantes ad nos mittit Christus: *vocat nos Deus per se*, inquit S. Gregorius, *vocat per angelos, vocat per patres, vocat per prophetas, vocat per apostolos, vocat per pastores, vocat per miracula, vocat per flagella, vocat aliquando per prospera, vocat aliquando per adversa* (hom. 37 in Evang.). Ecce stellas quibus Christus nos vocat; at vero pauci de terra sua egrediuntur, ut ad eum vadant. O peccator, exi de terra voluptatum tuarum, in qua non invenitur Christus: *nec invenitur in terra suaviter viventium* (Job. 28, 13); exi terra luxuriae et ingulviei, cui agglutinatus est venter tuus: *conglutinatus est in terra venter noster* (Ps. 43, 25), exi de terra omnium iniquitatum tuarum, ut ad Christum vadas: cum gratiae stella apparerit, ne cuncteris; protinus vocatus ad vocantem festina. Ne, quæso, Judæis et Herodi similis efficiaris, qui stellam Magosque sequi noluerunt et ideo in perfidia sua perierant; Magos, non vero illos iniquos imitari oportet, et cum istis quaerendus est Christus, quosque inveniantur in civitate, quam inhabitat. Christus est rex et Dominus omnium virtutum: *Dominus virtutum ipse est rex glorie* inquit Psalmista (Ps. 23), *sicut autem, ait S. Vincentius Ferrerius, rex est Dominus civitatum sui regni, ita Christus est Dominus omnium virtutum, quæ dicuntur civitates suæ; si ergo volumus ipsum perquirere cum sanctis regibus, quaeramus eum in suo dominio, quia rex communiter moratur in suo regno*. Humilitatem, paupertatem, obedientiam, aliasque virtutes sectemur: hæ sunt ejus civitates, ibi eum inveniemus in civitate Bethlehem, *ubi de eorum majestate triumphavit*.

III. PARS.

Triumphat Christus de regia majestate, quia reges Magi coram illo procedunt.

Non censendum, Magos nomine solum fuisse reges; erant enim veri reges, qui, ut ait Hugo cardinalis, regio cum apparatu et comitatu in Bethlehem se contulerunt, cumque stella qua ducebantur, supra stabulum stetisset, in illud ingressi sunt, ibique invenerunt puerum recens natum, exiguum corpore et ita contemptibilem paupertate, ut regia eorum majestas vetare videretur, ne supremos illi honores impenderent. Christus vero per fidem, quam animabus eorum infudit, per gratiam, qua corda illorum illustravit et per divinum quoddam lumen, quod in facie ejus radiabat, ita de eorum majestate triumphavit, ut prostrati illum adoraverint: *et procedentes adoraverunt eum* (Matth. 2). Reges Magi Bethlehemiticam ingressi speluncam, externa ibi nulla viderunt regiae majestatis indicia, non regium ibi erat palatium, non regalis thronus, non armati custodes, non stipantium caterva, non aurea et argentea vasa, non serica et auro contexta sedilia, non regni proceres, nec exercituum duces. Unde in hæc verba prorumpit S. Chrysostomus: numquid reges viderunt palatium marmoris splendidum? numquid matrem ejus diademate coronatam, aut in lecto aureo recubentem? numquid puerum auro et purpura involutum? quid igitur? diversorium tenebrosum et sordidum, et animalibus potius, quam hominibus aptum, in quo nemo libenter secedebat, nisi itineris necessitate coactus. Matrem ejus vix tunicam unam habentem, non ad ornamentum corporis, tantum ad tegumentum nuditatis, quam habere poterat uxor fabri peregre constituta. Puerum pannis vilissimis involutum et sordidiore in præsepio positum, quia locus ille sic erat angustus, ut nec ponendi infantem spatium invenirent (Imp. in [c. 2 Mat.]). O magnam Christi pueri paupertatem! o portentosam ejus humilitatem! nihil

ominus Christus puer, Christus tam pauper et humilis per gratiam, qua Magos illuminavit et per divinum quoddam lumen, quod in ejus vultu fulgebat, ita de eorum regum majestate triumphavit, ut coram illo procederint, eumque ut Deum adorarent: *adorant in carne Christum, in infantia sapientiam, in infirmitate virtutem et in hominis veritate Dominum majestatis* (S. Leo. ser. de Epiph.). Cum tres Magos, inquit idem S. Leo, ad adorandum Jesum novi sideris claritas deduxisset, non jam imperantem dæmonibus, non mortuos suscitantem, non cæcis visum, aut claudis gressum, aut mutis eloquium reformantem, vel in aliqua divinarum virtutum actione viderunt, sed puerum silentem, quietum et sub matris sollicitudine constitutum. Eos tamen, ut ait S. Bernardus, *non offendit vilis habitatio stabuli, non pauperies præsepit, non indigentia matris, non lactentis infantia scandalizat* (ser. 3 Epiph.). Cur non offenduntur, nec scandalizantur hi principes, videntes puerum quantitate parvulum, alienæ opis indigum, fundi impotentem et in nullo ab humanæ infantie generalitate dissimilem? (S. Leo ubi sup.). Iis certe magna videbatur esse scandali ratio, non tamen scandalizantur, quia, ut ait Theophylactus, *multis argumentis didicerant quod esset Deus* (in cap. 2 Math.). Stellam portentosam viderant Magi, ecce unum argumentum; stella hæc eorum dux fuerat, ecce aliud argumentum; stella supra Bethlehemicum antrum steterat, ecce aliud argumentum; ex Christi facie divinitatis quædam indicia prodibant, ecce aliud argumentum; Christus corda Magorum gratiæ suæ lumine illustrabat et ad sui amorem accendebat, ecce aliud argumentum. His autem argumentis ita de his regibus Christus triumphavit, ut ad pedes ejus se prostraverint, eumque ut Deum adorarent: *hominem vident et Deum adorant* (S. Chrys. ubi sup.). Sidereum quid in Christi vultu radiabat, quo spectantium sibi conciliabat animos et corda devinciebat: *dicitur Jesus quiddam habuisse in vultu et in oculis sidereum, quo divinitus permulceret pius* (D. Pasch. in ps. 44). Abeste hinc, o vos nimii stellarum cultores, quibus tantam inesse censetis virtutem, ut humanas etiam vo-

luntates rapiant. Non ea est stellarum potestas, sed Christi virtus, qui unus perficit quod de stellis astrologi judiciarii vulgo fabulantur: Magos enim ad se traxit stella gratiæ, quam in cordibus eorum formavit; illos ad se duxit stella materialis, quam oculis eorum objecit et de eorum majestate triumphavit vultu sidereo, quem prætulit. Nam cum ipse esset *splendor Patris et figura substantiæ ejus* (Heb. 1, 5), etiam in illius facie divinitatis quædam indicia prodibant, quæ cum intuerentur Magi, divino afflati Spiritu, ejus imperio colla subderunt, illumque tamquam Deum adoraverunt: *hominem vident et Deum adorant*. O gloriosum Christi triumphum, qui ita de regibus Magis triumphat, ut ipsum procedentes adoret! O utinam ita de hæreticis triumphasset, imo et de catholicis; hæretici enim Christum in Eucharistia adorare renuunt et multi catholici eum adorare fingunt; quantum vero in ipsis est, interimunt eum quem adorare se simulant. Hujusmodi sunt quotquot indigne corpus Christi sumunt: hi rei sunt corporis et sanguinis Domini, et dum illud adorare fingunt, iterum ei mortem inferre moluntur. Quis non clamet eos similes esse Herodi, qui Christum adorare velle simulabat et nil aliud, quam illum trucidare expetebat? Magis enim dixit Herodes: *ite et renunciate mihi, ut et ego veniens adorem eum* (Math. 2). O calliditatem fletam! o incredulitatem impiam! o nequitiam vere fraudulentam! dum, ut ait S. Chrysostomus, *devotionem promittebat, qui gladium acuebat, et malitiam cordis sui humilitatis colore depingebat*. Herodi assimilantur quotquot indigne sanctissimum Christi corpus recipiunt qui dum Christum adorare videntur, eum pro parte sua accidunt; *qui manducat et bibit indigne*, inquit S. Paulus, *reus erit corpus et sanguinis: Domini quomodo reus? ac si illum occidisset*, inquit S. Remigius. Heu! quot in hoc mundo sunt herodiani criminiis rei! quot Christum, non in cunis, at sub speciebus eucharisticis persequuntur? quot sunt qui indigne divina hæc mysteria participant? accedis luxurie igne succensus? indigne participas; accedis spiritu vindictæ exestuans? indigne manducas; accedis alterius bona injuste detinens? indigne sumis; accedis tandem

cor mortali aliquo crimine inquinatum habens? indigne recipis et quasi alter Herodes, dum ad Christum recipiendum et adorandum accedis, quantum in te est, illum interimis. O peccator, ait S. Chrysostomus, *cave, ne Herodi efficiaris similis; et dicas, ut ego veniens adorem eum; cumque veneris, interinere coneris. Hujus enim similes sunt, qui indigne abutuntur communionem mysterii* (in cap. 2 Matth.). Ne ergo Herodi sitis similis, emulamini pios reges Magos, qui in Christum credunt, ad Christum vadunt et Christum adorant; cum ipsis in Christum firmiter credite, ad Christum forventer properate, Christum reverenter adorate et cum ipsis in cœlo æternum regnabit. Amen.

DE SANCTO ANTONIO ABBATE

CONCIO UNICA.

*Bonum certamen certavi, cursum consummavi,
fidem servavi* (2 Timoth. 4).

Sicut firmamentum, seu cœlum sidereum, suis emicat astris, ita Ecclesia, quæ est cœlum mysticum, sanctis suis, tanquam tot sideribus fulget; ideo sicut in cœlo stellato nonnulla aliis rutilantiora et fulgentiora habentur sidera; ita et in mystico Ecclesiæ cœlo quidam inveniuntur viri sanctitate speciali præcëlentes, qui excellentiori lumine splendent et qui, veluti sidera portentosa, virtutum, miraculorum et meritorum suorum radiis universam Ecclesiam illuminant et mirabiliter illustrent. Inter fulgentiora hæc orbis ecclesiastici lumina, omnium plane judicio, recensendus sanctus Antonius Abbas ex Ægypto oriundus, qui adhuc juvenis, magnas quibus fruebatur divitias

pauperibus distribuit et mundo valedicens, in vastam secessit eremum, ubi extitit flagellum dæmonum, fidei propugnaculum, norma virtutum, monachorum patriarcha, sanctitatis prodigium, splendor vitæ eremiticæ, et ut paucis multa complectar, ibi pugnavit fortiter contra spiritualia nequitiae, cucurrit feliciter in via perfectionis et fidem usque ad mortem servavit et propagavit: *bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi*. Quod, quam verum sit, ex dicendis patebit. Ave.

Sanctus Paulus apostolus, ut coronam justitiæ et gloriæ obtineret, certavit, cucurrit et credidit. Certavit divus Paulus contra tartareas potestates, quæ illum insectabantur et adversus angelum satanæ qui illum colaphizabat: *bonum certamen certavi*. Cucurrit etiam divus Paulus per semitas justitiæ et per arctam omnium virtutum viam: *cursum consummavi*. Ipse demum innumeris hostium et persecutionum jactatus fluctibus, fidem illasam et perfectam servavit: *fidem servavi*. Miror Doctorem gentium pugnante[m], currentem et credentem; jam vero est etiam, quod quisque miretur S. Antonium, qui gloriosissime pugnavit, cucurrit et credidit: *pugnavit* sanctus ille Abbas contra dæmones sibi infensissimos, de quibus triumphavit; *cucurrit* per vias innocentiae, penitentiae et charitatis, a quibus nunquam declinavit; *credidit* tandem fide viva et generosa, cui usque ad mortem firmiter adhesit. Sanctus Antonius Christi athleta, discipulus et testis extitit; ut Christi athleta strenue contra dæmones decertavit; ut Christi discipulus, jucunde in altioris perfectionis via cucurrit et ut Christi testis, fidem ejus usque ad finem firmissime sectatus et testatus est. Antonius pugnavit et ejus certamen fuit gloriosum: *bonum certamen certavi*. Antonius cucurrit et ejus cursus fuit perfectus: *cursum consummavi*. Antonius credidit, et ejus fides fuit admirabilis: *fidem servavi*. Videamus 1. *ejus certamen*, quod fuit gloriosum; 2. *ejus cursum*, qui fuit perfectus; 3. *ejus fidem*, quæ fuit admirabilis.